

**НАПРЕДЪК ЗА
ВСЯКО ДЕТЕ
В ЕРАТА НА ЦЕЛИТЕ
ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ**

unicef
for every child

Резюме

- **РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ**
- **БЕЗОПАСНА И ЧИСТА
ОКОЛНА СРЕДА**
- **ЗАКРИЛА**
- **ОБРАЗОВАНИЕ**
- **ЖИВОТ И ПРОСПЕРИТЕТ**

РЕЗЮМЕ

Мащабът на резултатите, постигнати от света по отношение на Целите за устойчиво развитие (ЦУР) до 2030 г., директно ще засегне бъдещето на милиони деца и по този начин нашето общо бъдеще като глобална общност.

ЦУР са универсални по обхват, а техният призив никой да не остане назад, поставя най-уязвимите и маргинализирани хора в света – включително децата – на челно място в дневния ред.

Две години след ангажимента на световните лидери да постигнат ЦУР, движим ли се обаче в график към постигане на целите за децата? Нещо повече, имаме ли достатъчно информация, за да знаем дали е така?

„Напредък за всяко дете в ерата на Целите за устойчиво развитие“ прави оценка на изпълнението в глобален мащаб до днес, като акцентира върху 44 показателя, които директно касаят най-уязвимия контингент на Програма 2030 – децата.

Настоящото положение не е обнадеждаващо:

- **Повече от половин милиард (520 милиона) деца фактически не са обхванати, тъй като живеят в страни с недостатъчно данни, за да може да се прецени дали са в процес на изпълнение на поне две трети от глобалните цели.** Тази оскъдност на данни е най-голяма при оценката на образованието на децата, защитата им срещу насилие, експлоатация и други вредни действия и техните равни възможности.
- **Още половин милиард (533 милиона) деца живеят в страни, където обещаното по Целите за устойчиво развитие не е постигнато, а настоящата им траектория ще изключи поне две трети от параметрите, по които могат да бъдат оценявани.** Страните имат най-голямо изоставане по отношение на целите, отнасящи се до защитата на децата срещу насилие. Страните се представят относително по-добре в осигуряването на безопасна и чиста среда за децата, макар все още да са много далече от напредъка, предвиждан от ЦУР.
- **Нуждата от ускорен напредък по ЦУР е всеобща, но сред регионите най-изоставаща е подсахарска Африка.** Средно африканските страни отчитат изоставане по два пъти повече показатели, касаещи децата, в сравнение със страните от всички други региони.
- **В отделните страни децата от по-бедни домакинства, тези живеещи в селски райони и девойките са в по-голяма опасност да бъдат оставени на заден план.** Други уязвими групи като етнически малцинства, деца с увреждания и деца мигранти е трудно или невъзможно да бъдат оценени при съществуващото наблюдение на данни.

Напредък за всяко дете в ерата на ЦУР

17-те Цели за устойчиво развитие включват 44 отнасящи се до децата показатели. Настоящият доклад подрежда тези показатели в пет измерения на права на децата:

- правото на живот и просперитет;**
- правото на образование;**
- правото на защита срещу насилие;**
- правото на безопасна и чиста среда на съществуване;**
- правото на равни възможности за успешна реализация.**

Пет измерения на права на децата

**Живот и
просперитет**

ЦУР 2: Закърняване, залиняване, свръхтегло

ЦУР 3: Квалифицирана родилна помощ, смъртност под 5-годишна възраст, смъртност при новородени, нови ХИВ инфекции (деца под 5-годишна възраст, момчета и момичета на възраст 10-19 години), първично здравеопазване, първа доза морбили-съдържаща ваксина, имунизация срещу дифтерия, тетанус и коклюш, *майчина смъртност, заболяемост от малария, ниво на раждаемост сред малолетни и непълнолетни**

Образование

ЦУР 4: Минимално ниво на знания по четене и математика в началното училище, нормално развитие на децата под 5-годишна възраст, участие в организирано обучение една година преди постъпването в начално училище, процент на училищата с водоснабдяване, канализация и хигиенични условия

**Защита срещу
насилие,
експлоатация
и други вредни
действия**

ЦУР 5: Насилие срещу момичета от интимни партньори, насилие срещу момичета от лица, които не са интимни партньори, бракове между деца, женско обрязване/ изрязване на женски гениталии

ЦУР 8: Детски труд

ЦУР 16: Предумишлени убийства, смърт, свързана с конфликти*, насилие от персонал за полагане на грижи, сексуално насилие срещу непълнолетни (под 18 години) от двата пола, регистрация на ражданията

**Безопасна и
чиста среда на
съществуване**

ЦУР 1: Достъп до питейна вода, канализация и хигиенични условия

ЦУР 3: Смъртност от замърсяване на въздуха – битова и околна среда

ЦУР 6: Безопасна питейна вода, безопасна канализация, чешми, отходни места на открито

ЦУР 7: Използване на незамърсяващи горива

ЦУР 13: Смърт от природни бедствия*

**Равни
възможности**

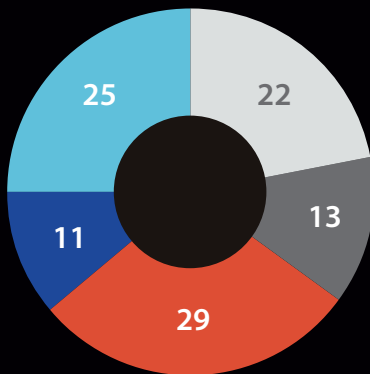

ЦУР 1: Крайна бедност, под границата на бедността, бедност с много измерения, минимуми/система на социална защита

* Пет показатели в курсив са изключени от пълна оценка поради трудности в методиката или измерването.

Напредък към глобалните цели

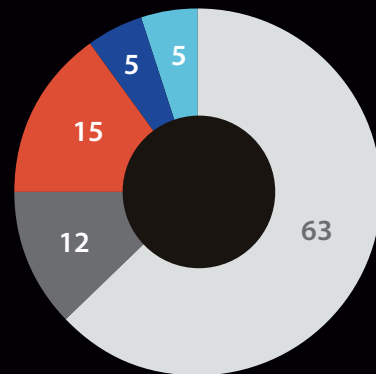
Дял страни, оценени по напредъка към постигане на глобалните Цели за устойчиво развитие при усреднени показатели, групирани в пет измерения на правата на децата.

Живот + просперитет

Напредъкът в постигането на глобалните цели за 2030 г. е относително силен в това измерение, като малък брой от тези, за които има достатъчно данни за тенденция, вече са ги постигнали или са на път. Макар и непълно, обхващането на данните е най-силно също сред петте измерения – като повечето страни докладват по повечето показатели.

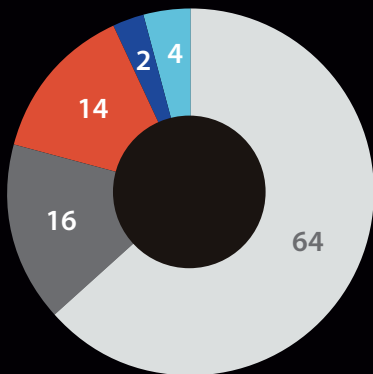
Оценяваните 12 показателя тук включват деца под 5-годишна възраст относно смъртност, недохранване, нови заразени с ХИВ, както и акушерска помощ и имунизации.

Образование

Само малък брой страни могат да претендират, че са в графика на изпълнение на това измерение, при недостатъчни данни за очертаване на тенденциите за мнозинството страни и показатели, отразяващи спешната нужда от официално въвеждане на нови методи за измерване в образованието.

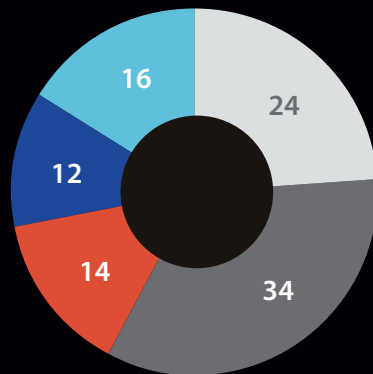
Оценяваните 5 показателя тук включват етапа предучилищно-средно образование; постигането на задоволителни резултати и достъп до питейна вода, канализация и хигиенични условия в училищата.

Защита

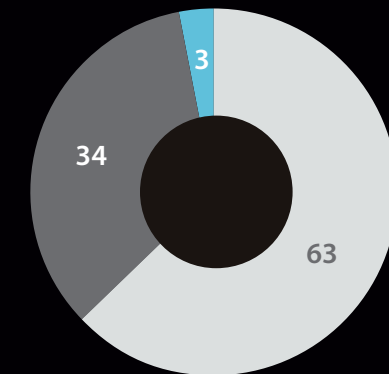
Много амбициозните глобални цели и относително незрялата рамка на мониторинг за това измерение означава, че много малък брой страни са в график за постигане само на няколко от тук анализираните показатели. В повечето случаи данните не са достатъчни, за да разкрият тенденции.

Оценяваните 10 показателя тук включват сексуално насилие и насилие от интимен партньор срещу момичета, насилствено налагане на дисциплина, детски труд, женско обрязване/ изрязване на женски гениталии, бракове между деца и регистрация на ражданията.

Среда на живот

Напредъкът в това измерение варира, като повечето показатели са изпълнени или в процес на изпълнение сред тези страни и показатели, подкрепени с данни. Все още много нямат достатъчно или изобщо нямат данни. Оценяваните 8 показателя тук включват използване на незамърсяващи горива, смърт, причинена от замърсяване на въздуха и природни бедствия, достъп до безопасна питейна вода, канализация и хигиенични условия.

Равни възможности

Тъй като голям брой страни едва сега въвеждат минимални стандарти за мерки срещу детската бедност, почти невъзможно е да се оцени напредъка по това измерение до този момент. Оценяваните 4 показателя тук включват финансови и други измерения на бедността и обхвата на социалната закрила.

Легенда

Обобщителните диаграми, използвани в настоящия доклад илюстрират напредъка във всяко от петте измерения на правата на децата, по страни. Всяка диаграма представя огромна сборна картина, на изпълнението на всяка страна по всеки показател на това измерение. За всеки показател страните се причисляват към една от петте категории на базата на техния напредък в изпълнението на глобалните ЦУР и наличност на данни:

- Липса на данни – данни с недостатъчно качество, международна съпоставимост, обхват и актуалност липсват в глобалните бази данни на УНИЦЕФ.
- Недостатъчно данни за очертаване на тенденция – липса на достатъчно отправни данни за установяване на тенденция и проециране към 2030 г.

- Нужда от ускорение – на базата на сегашните тенденции глобалната цел няма да бъде изпълнена до 2030 г.
- В график – на базата на сегашните тенденции, глобалната цел ще бъде изпълнена до 2030 г.
- Постигната цел – страната вече е постигнала глобалната цел по ЦУР.

Децата в най-голям риск са оставени на заден план

Водещият принцип на ЦУР никой да бъде оставян на заден план изисква да се гледа отвъд средните стойности за всяка страна, за да се види кои деца и общности липсват и по какви причини. Но качеството на данните и начините на събиране често не отговарят на задачата. Международно сравними, дезагрегирани данни са на разположение за относително малък брой показатели – особено в някои области като за образованието.

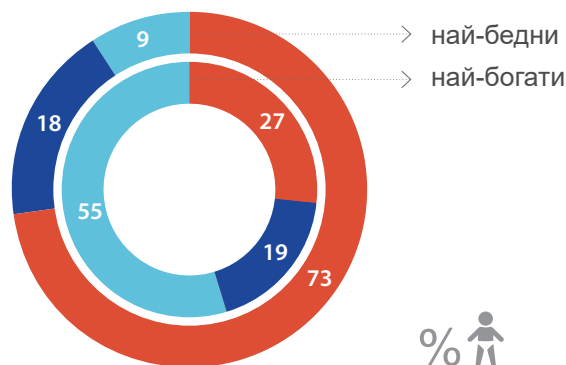
Съществуващите дезагрегирани данни разкриват абсолютни несправедливости по отношение на доходите на домакинствата, градското и селското население и пола. Други отличителни признаци, като етническа принадлежност, физически увреждания или статут на мигрант, не са уловени тук предвид ограниченията за данните. Съществуват ограничени данни за някои от най-уязвимите деца в света като тези, живеещи в институции или на улицата, тъй като те не се „улавят“ при проучването на домакинствата.

На базата на сегашните тенденции три четвърти от децата, живеещи в най-бедната една пета от домакинствата в своята страна, няма да „постигнат“ показателя на ЦУР за смъртността на **деца на възраст под пет години**. Обратното, едва една четвърт от децата, живеещи в най-богатата една пета от домакинствата, няма да „постигнат“ показателя.

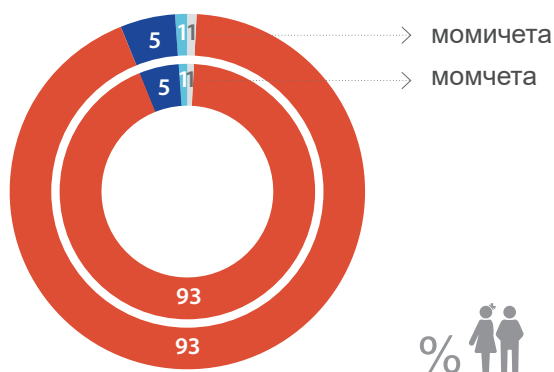
Докато момичетата понастоящем съставляват две трети от **новите заразени с ХИВ** във възрастовата група 15-19 години, прогнозите за 2030 година показват, че изгледите да се ликвидира СПИН в тази възрастова група са по-добри при момчетата.

По-малка е вероятността да се постигне **регистрация на всички раждания** до 2030 година в селските райони при ускоряване, необходимо за над една трета от селското население на страните, в сравнение с една пета от тяхното градско население.

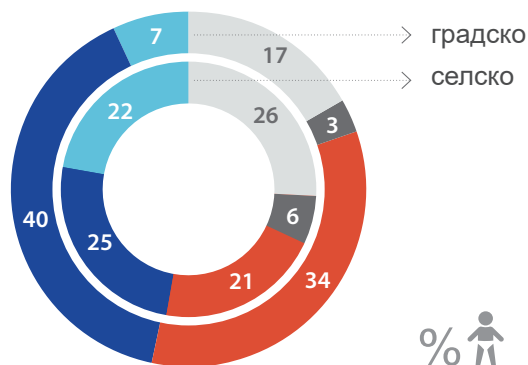
- Няма данни
- Недостатъчни данни
- Нужно ускорение
- В график
- Постигната цел

Смъртност на деца под 5-годишна възраст при най-бедните и най-богатите – брой във всяка страна, на базата на данни за 99 страни.

Изгледи за ликвидирване на СПИН сред момичета и момчета във възрастовата група 15-19 на базата на данни за 202 страни

Изгледи за постигане на регистрация на всички раждания за населението под 5-годишна възраст в градските и селските райони, на базата на данни за 119 страни

Всеобщ дневен ред, всеобщо предизвикателство

„Напредък за всяко дете в ерата на ЦУР“ разкрива мащаба и спешността на предизвикателството. Средно за 75-80% от отнасящите се до децата показатели във всяка страна или данните са недостатъчни, или напредъкът е недостатъчен за постигане на глобалните параметри на ЦУР до 2030 г.

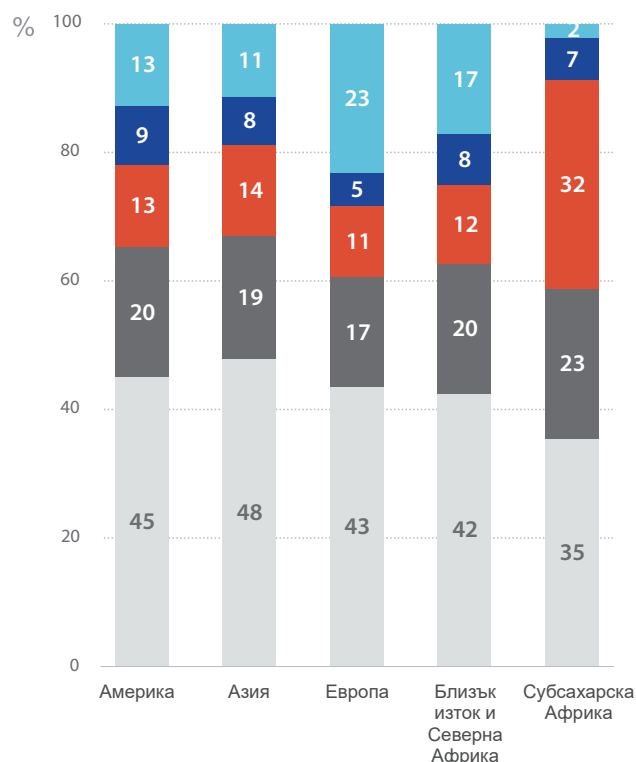
Основният проблем, произтичащ от непълни данни, е един и същ навсякъде, но се проявява различно на различните места.

Нека разгледаме два коренно противоположни региона по отношение на скалата на доходите – Подсахарска Африка и Европа. В сравнение с други региони Подсахарска Африка разполага с най-пълните данни за всички показатели, което е впечатляващо постижение и на обхвата на което изследване може да се вярва. Но също така регионът е най-изоставащ в постигането на целите.

Точно обратното, Европа има по-голям дял показатели, които страните изпълняват в график, спрямо който и да е друг регион, но също и по-голям дял показатели, за които липсват данни. Има повече данни за деца в глобалната база данни на ЦУР от страни в Западна и Централна Африка отколкото от страни в Западна Европа.

Празниците в информационните масиви в страни с високи доходи се дължат на множество фактори. Някои показатели на ЦУР измерват проблеми, които в голяма степен не съществуват в тези страни (напр. женско обрязване/ изрязване на женски гениталии), или несъбиране на данни, макар че явлението съществува (напр. бракове между деца). Обратно, данните може да се събират, но по нестандартен начин, което ги прави международно несъпоставими (напр. насилие срещу деца), или да се събират по стандартен начин, но да не се съобщават на агенциите, отговарящи за показателите на ЦУР, които компетентни агенции и органи като УНИЦЕФ и правителствата е нужно да разгледат.

Данни от голям брой развиващи се страни не се предоставят по различни причини. В някои случаи страните имат затруднения в събирането на тези данни поради липса на капацитет или други технически проблеми. Но каквато и да е причината, оскъдността на данните за положението на децата също пречи на страните в техните усилия да постигнат Целите за устойчиво развитие. И ако непълните данни прикриват слабо изпълнение, предизвикателството е още по-голямо, отколкото изглежда в настоящия доклад.

Съотношение по двойки показатели по страни (39 показатели за всяка от 202 страни) според наличните данни и напредъка в постигането на глобалните цели за 2030 година.

- Няма данни
- Недостатъчни данни
- Нужно ускорение
- В график
- Постигната цел

За да се промени положението на децата, трябва да ги броим

В средите, занимаващи се с глобалното развитие, много се говори за вече формираща се революция в обезпечаването на данни, които могат да допринесат за изменения в полза на хората в най-неравностойно и уязвимо положение. Но данните в нашия доклад говорят за друго: има огромни празнини в това, което знаем, а темпът на напредък в постигането на ЦУР е твърде бавен. Въпреки стремежите на Програма 2030, на настоящия етап голям брой деца са изключени. За да не се преразказва същото в следващите 12 години, е нужно да осъществим поетапни промени от сега – както в оценката на положението на децата навсякъде, така и в използването на данни за насочване на нашите усилия в достигането до тези деца, които са в най-голям риск да бъдат изключени. Знаем, че е възможен напредък при данните. Някои страни, региони и сектори се „изстреляха“ напред и лансираха нови отнасящи се до данните инициативи, при които често ограничените средства се използват максимално. Тези положителни примери показват, че може да се направи много за отстраняване на несъвършенствата при данните, които оставят по-голямата част от децата в неравностойно положение невидими и недостигнати. Зад тези успехи установихме четири общи фактора:

Глобално лидерство

През 2011 г. глобалните заинтересовани страни в сектора „Водоснабдяване, канализация и хигиенични условия“ започнаха разработката на нова смела рамка за мониторинг на преминаване от мерки на прост достъп до Целите на хилядолетието за развитие (ЦХР) към качество на услугите за питейна вода, канализация и хигиенични условия за ЦУР. Общата програма за мониторинг (ОПМ) на СЗО/УНИЦЕФ впоследствие координира едно масирано усилие в глобален мащаб за откриване и уеднаквяване на наличните национални източници на данни и за създаване на глобални базови разчети за новите показатели. Резултатите са впечатляващи: всички 232 страни, области и територии сега работят са постигане на новите показатели – включително по отношение на снабдяването с питейна вода и нейното качество, третиране и депониране на фекалното съдържание от локални канализационни системи и наличието на чешми. Между 2015 и 2017 г. броят източници на данни, ангажирани от ОПМ, се увеличи с над 50%, включително шеметното почти петкратно увеличение на доклади от административни източници на данни.

Регионално сътрудничество

Латинска Америка и Карибският регион са признат лидер в проучвания на доходите на домакинствата както по отношение на обхвата на проучванията, така и по отношение на обмена на данни, включително по линия на откритите данни. В голяма степен това се дължи на тясното сътрудничество в целия регион между изпълнителите и потребителите на проучванията. През 90-те години на XX век многогодишната съвместна донорска инициатива MECOVI успя да изгради институционален и изпълнителски капацитет на националните статистически институти, включително чрез хоризонтално сътрудничество в страните. Тези усилия бяха допълнени по отношение на потребителите на данните чрез SEDLAC (Социално-икономически бази данни на Латинска Америка и Карибите) – инициатива, продължаваща и понастоящем, в центъра на която е достъпността на данни от проучвания, използващи общи методики във всички визирани страни. И двете инициативи се възползваха от дългогодишната регионална традиция на висококачествени образователни програми в социологията, което формира „дълга скамейка“ от технократи и анализатори на данни.

Технически нововъведения

Заедно с други промени, дигиталните технологии дадоха нова надежда за решаване на проблема с регистрацията на ражданията – особено в отдалечени и лишени от услуги общности. Например, система за регистрация на базата на мобилните телефони, съчетана с потенциал за анализи на централно ниво, позволява регистрирането на ражданията да бъде децентрализирано и сведено до ниво местна власт, като по този начин родителите много по-лесно ще регистрират децата си. Улесняването на регистрацията, придружено с премахване на таксите и регулиране на броя хора, които е нужно да потвърдят и удостоверят всяка регистрация, драстично увеличи броя на регистрациите. В Уганда броят деца, регистрирани всяка година в пилотните райони, се увеличи от 17 хиляди през 2012 на 2,5 милиона през 2017 г.; в Пакистан от 1000 раждания през 2015 на 78 хиляди раждания през 2018 г.; в Танзания от 175 хиляди раждания през 2013 на почти 2 милиона през 2017 г.

Застъпничество

Разработването на програми за деца с увреждания винаги е било затруднявано от липсата на надеждни данни за живота на тези деца и за грижещите се за тях. Но подкрепата по отношение на данните помага това да се промени. Вашингтонската група за статистически данни за хората с увреждания, финансово подкрепяна от ООН, и УНИЦЕФ в партньорство с организации на хора с увреждания разработи нов начин за събиране на информация за децата с увреждания. Майките или грижещите се за тези деца отговарят на въпроси, които излизат извън класификациите и диагнозите, с цел събиране на информация за реално преживяването от децата и трудностите, които те срещат в изпълнение на ежедневната дейност. Тези въпроси сега са в модул за анкетиране, достъпен на девет езика. В рамките на една година след стартирането му модулът е използван в повече от 10 проучвания върху хора с увреждания. Сега модулът е включен в изследванията с използване на множество показатели (MICS) на УНИЦЕФ, които в следващите две години ще се проведат на терен в повече от 40 страни с ниски и средни доходи и ще позволят на страните да информират за редица показатели на ЦУР с отношение към децата, като за първи път ще има показатели отделно по признак „увреждания“. Мексико бе пионер в прилагането на този модул, като го изпробва в своето Национално проучване върху децата и жените през 2015 г. Установено бе, че най-тежки са последствията от хранене, ранно детско развитие и детски труд при децата с увреждания.

Практически принципи за по-голяма надеждност на данните за деца

Тези четири примера показват, че може да се постигне бърз напредък в събирането и използването на данни за ЦУР в подкрепа на децата. Отговорност на правителствата е да подадат данните, които ще водят и измерват постигнатото по целите до 2030 г. Но техните партньори в международната общност имат задължение да подкрепят усилията им, като разчитат на потенциала на всяко от тях. Това е основата за ЦУР 17, която изисква възобновено глобално партньорство за устойчиво развитие, включително за развитие на потенциала на страните в областта на статистиката. Определяме три принципа, които да залегнат в основата на тези усилия и които да бъдат ръководни в работата на УНИЦЕФ в следващите 12 години:

- **Данните като гръбнак на укрепването на системата.** Усилията за усъвършенстване на събирането на данни и потенциалът за това са неотделими от по-широките усилия за изграждане на здрави системи за оказване на услуги, независимо в какви сфери – здравеопазването или образованието, социалните услуги или граничния контрол. Ще инвестираме в дългосрочни усилия за увеличаване на качеството, обхвата и координацията на системите за административни данни на правителствата, отнасящи се до децата.
- **Никоя страна да не бъде игнорирана.** Глобалната подкрепа за наблюдението на данни и материално-техническата и кадрова база наподобяват разбъркана мозайка. Ще настояваме за систематични и координирани усилия, за да се гарантира, че всички страни имат минимален информационен обхват данни за деца, независимо от техните средства и възможности. Това ще изисква по-голямо сътрудничество с развитите държави, за да се информират ангажираните с грижи агенции, и инвестиране в нови информационни решения в райони, засегнати от конфликти и природни бедствия, където може да се окаже, че не е реалистично да се разчита на редовни проучвания и установени системи за данни.
- **Общи норми, започвайки с открити данни.** Рамката за наблюдение на ЦУР представлява огромна дейност по съгласуване на универсални подходи към измерването, като същевременно се отчита приносът за приспособяване към местната действителност като „авторски принос“ на съответната страна. Необходимостта от по-силни общи норми по отношение на данните продължава да е голяма, особено когато се отнася до деца. Ще се борим за общи подходи за измерване на изникващите заплахи пред децата, за „улавяне“ на липсващи детски контингенти, като тези в институции или мигриращи, и за обмен на данни с цел по-ефективно установяване на уязвимите деца, като в същото време защитаваме личната неприкосновеност на децата.

През 2015 година светът се ангажира с постигане на Целите за устойчиво развитие, включващи и смели цели за децата.

Три години по-късно мащабът на задачата, представлявана от целите, се откри ярко. Не можем да вървим като на сън към 2030 година, с презумпцията, че както обикновено бизнесът ще реализира нашите стремежи за децата. По-скоро трябва да вървим целенасочено, за да се гарантира, че всяко дете е „преброено“ и че никое дете не е изоставено.

unicef

for every child

